

A fantázia határtalan – számvitel diákszemmel

Szarvas-Fekete Tibor,¹ Ágoston Anita,² Wickert Irén³

Abstract **Fantasy Unlimited – Accounting with a Student's Eye.** "A talent is someone who knows more than they had learned", quoted the jury of the „Dal 2017” in the finals, after we saw the great performance of a 17 year old boy. What skills do the students of Kaposvár University have? How much part of their performance during the exams is knowledge and how much is fantasy? Adopting Henry Ford's witticism we can expect that smart, diligent students will do themselves justice and get good grades; the lazy and less talented students will vegetate whereas the hard-working but untalented students will fall out of the sieve. However, what about smart, but lazy students? Those who "forget" to learn but due to their powerful imagination, can create something unbelievable during the exam, overcoming the greatest cruxes in the good sense. This article deals with this theory in humorous form: what the accounting is like with the eyes of a clever, creative but lazy student.

Keywords accounting, students, examining, creativity

Bevezetés

„Sok van mi csodálatos, de az embernél nincs semmi csodálatosabb”, írta Szophoklész. Az ember alkotó, fantáziadús gondolkodó, aki a legváratlanabb helyzetekben is marandót tud alkotni. Felvetődik a kérdés, hogy milyen ember típus tud a leghatékonyabban alkalmazkodni a környezetéhez, ezáltal milyen eredményeket tud elérni.

Henry Ford, az autóipar megálmodója és megvalósítója négy kategóriába sorolta az embereket.

- Az első kategória az okos-szorgalmas típus, akik hatékonyan, kreatívan dolgoznak, ezáltal ragyogó eredményeket érnek el. Véleménye szerint kevesen rendelkeznek e nem mindennapi képességekkel, természetesen a jelenlévők mindig kivételt képeznek.

¹ Kaposvári Egyetem, Gazdaságtudományi Kar
E-mail: szarvasfekete.tibor@ke.hu

² Kaposvári Egyetem, Gazdaságtudományi Kar
E-mail: agoston.anita@ke.hu

³ Kaposvári Egyetem, Gazdaságtudományi Kar
E-mail: wickert.iren@ke.hu

- A második csoportba tartoznak a buta-lusta emberek. Ez az a kategória, amelynek nagyságrendje jelentős, és ők alkotják azokat a munkavállalókat, akik a futószalag mellett megfelelő irányítás és ellenőrzés mellett hatékony munkavégzésre képesek.
- A harmadik csoportba tartozók a buta-szorgalmas emberek. Ők azok, akik szorgalmuknak köszönhetően halmozzák a hibákat és ennek következtében hatalmas károkat okoznak. Az üzleti életben kerülni kell ennek a csoportnak a tagjait.
- A negyedik kategória az okos-lusta csoport. Sok ész, kreatív és fantáziadús gondolkodás jellemzi a csoport tagjait, viszont lustaságuknak köszönhetően csak megfelelő ösztönző módszerekkel lehet hatékony munkavégzésre bírni őket (Ford, 2013).

Henry Ford nem hitt a könyvelőkben, mert úgy érezte, hogy nem eléggé hatékonyak, és végső soron több pénzt kell nekik fizetni, mint amennyi hasznuk van. Ennek ellenére mi hisszük, hogy a számviteli ismeretek hatékonyan alkalmazhatóak a vállalkozások működésében, így a számviteli, adózási és pénzgazdálkodási ismeretek legáltalább alapszintű elsajátítására szeretnénk ösztönözni a diákokat.

Számvitel diákszemmel

Feltételezzük, hogy a Kaposvári Egyetem diákjainak nagy része a negyedik kategóriába tartozik. Hogyan boldogulnak az okos, de lusta diákok? Ők azok, akik „elfelejtenek” tanulni, azonban hatalmas fantáziájuknak, rögtönző képességüknek köszönhetően a tantárgyi számonkérés során nagyot alkothatnak, túlszámolva ezzel a józan ész legmagasabb akadályait is.

Az elmúlt évek vizsgaeredményeit figyelembe véve, az ott elhangzottakra hivatkozva került összeállításra ez a tanulmány. A számvitel, adótan, ellenőrzés és pénzgazdálkodás tantárgyak vizsgakérdéseire adott válaszok megjelenítik ezen tantárgyak szépségeit és buktatóit is.

Dick Armeý amerikai politikus a legenda szerint alábbiakkal jellemezte a számvitelt: „A számvitel az a tudomány, amely közismert dolgokat magyaráz el teljesen érthetetlen módon.”

Elemelve az állítást, a „közismert” és az „érthetetlen” szó az, ami gondolkodásra készteti az embert.

Vajon a diákok miként találhatnak utat a számvitel útvesztőiben, rendszertelen tanulással el tudják-e sajátítani a tananyagot.

Hipotéziseink:

- A számvitel tökéletes elsajátításához nem szükséges alaposabb tanulás, mint a többi tantárgy esetében.
- A Kaposvári Egyetem diákjainak fantáziája – főleg a nem tudás árnyékában – határtalan.

Mielőtt részletesen megvizsgálánk a vizsgakérdésekre adott válaszokat, tegyük tiszteletünket Luca Pacioli (*I. kép*) előtt, megemelve kalapunkat a számvitel atyja előtt, és kérjük feloldozását az esetleges számvitelt sértő eretnekségünkért.

1. kép: Luca Pacioli (1445–1514)

Forrás: e-ducation.datapeak.net

Vizsgakérdések és válaszok – avagy a számviteli fogalmak újraértelmezése

A számvitel vizsga általában írásban történik. A vizsga előtt az utolsó gyakorlaton konzultációra kerül sor, melynek során a hallgatók tehetnek fel kérdéseket az oktatók felé. Általában síri csend uralkodik, úgy néz ki, hogy minden hallgató mindent ért, nincs problémája. Később persze kiderül a csend oka, ugyanis kérdezni is csak az tud, aki már tanult. A csendet megtörve az oktató felhívja a figyelmet, hogy milyen jellegű vizsgára készüljenek, átismétli a korábbi évek tapasztalatai alapján a hallgatók számára bonyolultabb témákat.

Eljön a vizsgaidőszak, a hallgató bejelentkezik vizsgálni. A kiosztott vizsgasorok áttekintése után furcsa ábrázatú hallgatókat lehet látni, melyet egy karikatúrával szeretnénk szemléltetni.

A számvitel célja

A számvitel oktatás keretén belül első lépésben mindig szeretnénk bemutatni, hogy mi is tulajdonképpen a számvitel és milyen célja van. Az egyes vállalkozások tevékenységük során nagyon sok partnerrel állnak kapcsolatban. Megkülönböztetünk belső és külső érdekhordozókat, de közös jellemzőjük, hogy szeretnék megismerni a vállalkozás működését. Ezért az első előadáson ismertetjük az alapvető fogalmakat, köztük az alábbi definíciót.

A számvitel célja információs szolgáltatás az érdekelteknek. (Baricz-Róth, 2006)

Hogyan értelmezi ezt a hallgató, avagy tanulás nélkül mi marad meg az emlékezetében?

Válasz:

A számvitel célja: „Információ-kielégítés”

Mérleg

A következő alapvető definíció, melyet minden hallgatónak el kell sajátítania ahhoz, hogy szélesebb körű számviteli ismereteket szerezhessen, az a mérleg fogalma.

A mérleg

- meghatározott formátumú számviteli okmány,
- amely az eszközöket és forrásokat,
- adott időpontra vonatkozóan,
- összevontan és
- pénzürtékben tartalmazza. (Baricz-Róth, 2006)

El kell ismernünk, hogy ez egy igen hosszú meghatározás, főként akkor, ha a diák „el-felejtett” tanulni. Nem elvárható, hogy teljes pontossággal emlékezzen valaki ezen eszmefuttatásra. Lássuk hát mi ragadt meg az emlékezetükben.

Mit nevezünk mérlegnek?

Az alábbi válaszok születtek:

„Eszközök és források viszonyában kifejezett könyvelési eszköz.”

„Számviteli okmány, amely tartalmazza a tartozik és követel oldalt.”

Mindkét definíció tartalmaz igazságokat is, hiszen valóban eszközöket és forrásokat jelenítünk meg a mérlegben, valamint számviteli okmány. A kreatív diák azonban az órakon összeszedett „tudás” segítségével próbálja kiküszöbölni a fogalom többi részét érintő hiányosságait.

Eredménykimutatás

Az eredménykimutatás az eredmény összetevőit mutatja. Egy olyan számviteli okmány, amely meghatározott szerkezetben egy adott időszak hozamait, ráfordításait és eredményét mutatja pénzürtékben kifejezve. A definíció a mérleg fogalmának összetettségéhez hasonlít, így a hallgatók ismét a kreatív gondolkodást ötvözték a csekély mértékű ismereteikkel.

Mit nevezünk eredménykimutatásnak?

Válasz:

„A mérleg utolsó napi jövedelmének kimutatása.”

Ebből a megoldásból érződik, hogy valamit sejt a hallgató, de nehéz azt egységes keretbe foglalnia. Tényleg megjelenik az eredmény, hiszen ez az eredménykimutatás célja, és bizonyos esetekben ez eredményesség és a jövedelmezőség fogalmát szinonimaként használják. Abban is igaza van a hallgatónak, hogy a tárgyév eredménye megjelenik a mérlegben a saját tőke elemei között. A probléma csupán, hogy a részinformációkból összerakott fogalmának semmi értelme nincs.

Bevétel

Az eredménykimutatásról már szó volt, így nem hagyhatjuk ki a bevétel fogalmát sem. Elsőre általában problémát okoz a bevétel és hozam fogalmának elkülönítése. A bevétel az értékesítéshez, realizáláshoz kapcsolódó fogalom, magába foglalja: az értékesítés nettó árbevételét, egyéb bevételeket, a pénzügyi bevételeket. A hozam pontos definíciója: a kibocsátott - értékesített, realizált - termékek, teljesítmények ellenértéke. A bevételek fogalma a számvitelben nem egyezik meg a pénzbevételekkel, mert

- a bevétel időben megelőzheti a pénzbevételt,

- a bevétel és a pénzbevétel időben egybeeshet,
- a bevétel időben követheti a pénzbevételt.

A vizsgán tapasztalt megoldásokból az derül ki, hogy ez együttesen már túl sok információt jelent azon hallgatók számára, akik a rendszertelen tanulás módszerében hisznek. Ennek következtében mindenből csipontve egy kicsit, egy sajátos definíciót kapunk a bevétel meghatározására.

Mit hívunk bevételnek?

Válaszok:

„Reálisan eladott termék pénzben való kapott értékét.”

„Olyan tárgyi, anyagi változás, melynek hatására a vállalat vagyona megnő.”

Idősoros elszámolás

A hallgatók a félév során nemcsak elméleti, hanem gyakorlati ismereteket is elsajátítanak. Ennek ellenére szükség van egy alapozó tudásra, melyet a későbbiekben a feladatok megoldása során hasznosíthatnak. Így kerül elő az idősoros elszámolás fogalma, mely csupán annyit jelent, hogy időrendi sorrendben történik a vállalkozást érintő gazdasági események könyvelése. Ha a diáknak azonban nem jut eszébe a kérdés megoldása, akkor a fantázia szárnyalásának következtében az alábbi érdekes meghatározás születhet.

Mit nevezünk idősoros elszámolásnak?

Válasz:

„Meghatározott időszakban rendezzük a tartozást, negyedéves, féléves, éves.”

Tulajdonképpen ez egy igen gyakorlatias megoldás, hiszen a tartozásainkat többnyire időrendi sorrendben rendezzük.

Számla (kontó)

A könyvelés fogalmi között merül fel a számla definíciója is, mely a gazdasági események könyvviteli szabályok szerint történő rögzítésének az eszköze. (Baricz-Róth, 2006) A hallgatókkal főkönyvi számlákon vezetjük a vállalkozáshoz kapcsolódó gazdasági eseményeket, melyek esetében az alapvető gazdasági eseményektől haladunk az összetettebb változások felé, melyek a vállalkozás jövedelmezőségét is érintik. A definíció azonban a könyvelés alapvető ismeretei nélkül nehezen megjegyezhető, ennek köszönhetően született az alábbi fantáziadús megoldás

Mit nevezünk számlának (kontó)?

Válasz:

„Gazdasági eszköz, amellyel kifejezzük a vállalkozás forgalmát.”

Készpénz nélküli fizetési formák

Hallgatóink nemcsak számviteli alapismereteket sajátíthatnak el a kurzusokon, hanem alapvető pénzügyi ismereteket is szert tehetnek. Ennek keretében oktatjuk a pénzforgalom működési rendszerét, köztük a készpénz nélküli fizetési formákat:

- átutalás
- beszédési megbízás (inkasszó)
- okmányos hitelezés (akkreditív)
- csekk (fizetési felszólítás)

A hallgatók az első két pontot könnyen megjegyzik, azonban az okmányos hitelezés, vagy a csekk „eltűnik” az elsajátított információ halmazban. Arra még emlékeznek, hogy idegen kifejezések is előfordultak a felsorolásban, de a pontos elnevezések már összemósódnak más tudományterületekről érkező ismeretekkel. Így fordulhatott elő, hogy az inkasszó és az impresszió találkozásából megszületett a jövő készpénz nélküli fizetési formája az „inpresszió”.

Sorolja fel a készpénz nélküli fizetési formákat!

Válasz:

- „Átutalás,
- Beszedési megbízás,
- Inpresszió.”

Az adóztatás alapelvei

A pénzgazdálkodás témaköréhez tartozik az adózás is. Az adórendszer működése minden országban központi kérdés, mivel az állam fő bevételi forrását a közhatalmi bevételek jelentik. A hatékony és etikus működés érdekében az alábbi alapelveknek kell megfelelni az adóztatás során:

- köztelherviselés,
- fizetőképesség,
- megbízhatóság. (Stiglitz, 2000)

Egy igazán lusta, de kreatív hallgató azonban az adórendszer elemeire és az etikus működtetésre koncentrálna újra definiálta az alapelveket.

Sorolja fel az adóztatás alapelveit!

Válasz:

- „köztelherviselés,
- jövedelemadó,
- társadalmi hovatartozás”

A magyar bankrendszer

Az alapvető pénzügyi ismeretek közé tartozik a bankrendszer átfogó megismerése. Hazánkban kétszintű a bankrendszer. A Jegybank (Magyar Nemzeti Bank) mellett kereskedelmi bankok, hitelintézetek vesznek részt a piac működésében. A bankok az alábbi főbb tevékenységeket végzik:

- passzív bankügylet (pl.: betétgyűjtés)
- aktív bankügylet (pl.: hitelnyújtás)
- fizetési forgalom lebonyolítása (pl.: elszámolási számla)
- egyéb bankszolgáltatás (pl.: trezor) (Ligeti - Sulyok-Pap, 2006)

A hallgatóinknak azonban más a véleménye a hazai bankrendszer működéséről, vagy egyáltalán a létezéséről.

Mi jellemzi a magyar bankrendszert?

Válasz:

- „Modern bankrendszer teljes hiánya,
- Banki ismeretek hiánya,
- Banküzemi korlát hiánya,

- Korlátozott tevékenység,
- Forintot használunk.”

Biztosítás fogalma

A pénzgazdálkodás kurzus keretein belül a hallgatók párt szóban megismerhetik a biztosítások jellemzőit, így a biztosítás fogalmát is. A biztosítás a kockázat felosztás módszerén alapuló pénzalapképzés a hozzájárulást fizető (veszélyközösségi) tagok esetleges felmérhető és meghatározott szükségletének kiegyenlítése céljából.

A hallgatók azonban itt is több esetben a számviteli „ismereteikre” próbálnak hagyatkozni, ennek következtében a fizetésre helyezik a fő hangsúlyt. Vannak azonban olyan diákok is, akik a definíciót tovább fejlesztve a biztosítások gyakorlati működésére koncentrálnak, például a károk osztályozására.

Mi a biztosítás fogalma?

Válaszok különböző hallgatóktól:

- „biztosítjuk az eladót a fizetésről”
- „biztosítjuk a tárgy vagy készlet fizetéséről”
- „kár szerint osztályozott pénz-alapképzés”

Állatok

A számvitel a diákok által kevésbé kedvelt területe a mezőgazdasági és ezen belül az állatokkal kapcsolatos gazdasági események elszámolása és az állatok besorolása, nyilvántartása. Az állatok elszámolását még tovább bonyolítja, hogy a jogszabály szerint megkülönböztetünk tenyészállatokat, melyeket a tárgyi eszközök között kell nyilvántartani, valamint növendék- és hízó-, és egyéb állatokat, amelyek forgóeszköznek minősülnek és a készletek között kerülnek kimutatásra.

A számviteli törvény szerint tenyészállatoknak minősülnek azok az állatok, amelyek a tenyésztés, tartás során leválasztható terméket termelnek és a tartási költségek ezen termékek értékesítése során megtérülnek, vagy az egyéb hasznosítás biztosítja a tartási költségek megtérülését, függetlenül attól, hogy mennyi ideig szolgálják a vállalozási tevékenységet.

A növendék-, hízó- és egyéb állatok, azok az állatok amelyek a termelés (a tartás) költségei eredményeként növekednek, tömegük gyarapszik, függetlenül attól, hogy a vállalkozási tevékenységet mennyi ideig szolgálják, Az állatok számvitele el kell ismerni nem egyszerű. A hallgatók nem szeretnek magolni, csak a fogalmakból szemezgetnek, hol sikeresen, hol sikertelenül, ennek megfelelő definíciókkal találkozhatunk a vizsgán.

Mi a tenyészállat?

Válasz:

- „Tenyészállatnak az az állat minősül, ami másodlagos terméket hagy maga után.”

Ismertesse az állatok számviteli elszámolásának rendszerét!

Válasz:

- „Az állatokat az 5-ös számlaosztályban tartjuk nyilván, azonban, ha sokan vannak, akkor a 6-os és 7-es számlaosztályt is igénybe vesszük.”

Ellenőrzés

Az ellenőrzés tantárgy keretében ellenőrzési programot, vizsgálati jelentést és bizonyító erejű okiratot kell elkészíteni a hallgatóknak. A vizsgálati jelentésben hibákat kell megnevezni, és ezeket dokumentálni. Mivel a nappali tagozatos hallgatók gyakorlati tapasztalatokkal nem rendelkeznek, így a vizsgadolgozat részben a képzelet szüleménye.

Idézetek a vizsgadolgozatokból az elkövetett hibákkal kapcsolatban:

- „Hibát követtem el, mert gyakori emlékezet kiesésben szenvedek.”
- „Az érkező árut átvevő raktáros veszi át a számlát is, majd, ha ráér, áthozza nekem az irodába.”
- „A számlák javításának szabályairól most hallottam először.”

Feladás

A feladás fogalma okozza az egyik legtöbb problémát az elméleti ismeretek elsajátítása során, mivel a definíció értelmezéséhez már szükség van a könyvelés alapvető összefüggéseinek megértésére. A feladás az analitikus könyvelés adatainak csoportosítása és összesítése, valamint átadása a szintetikus könyvelés céljára. A definíció értelmezéséhez a hallgatónak ismernie kell a kettős könyvvitel zárt rendszerének felépítését, ennek hiányában azonban kreatív, illetve gyakorlatias megoldások születnek a vizsgákon.

Mit nevezünk feladásnak?

Válaszok:

- „Számla átadását az analitikus nyilvántartás számára.”
- „Egy csekk, vagy számla értékének a kifizetését.”
- „Vagyontárgyak postai úton történő továbbítása.”
- „Pénzeszközök sárga csekken történő feladása.”

A válaszok alapján úgy érzem, hogy a szakterület bemutatását már én is feladom, de e tekintetben is megelőztek.

Van olyan szituáció, amikor a hallgató már tényleg nem érzi annak a lehetőségét, hogy az emlékezetéből elő tudná keresni a definíciót, így a feladja a próbálkozást, és a leg-alapvetőbb gyakorlati meghatározást ismerteti a számonkérés során.

„Ha valami cél érdekében tett erőfeszítésünket végleg abba hagyjuk.”

Ilyenkor dől össze a világ. A diák boldog, hogy talán átment a vizsgán, a tanár tanács-talan. Talán többet kellene előadásra járni, talán folyamatosan kellene tanulni.

Egy biztos, „a diákok fantáziája – főleg a nem tudás árnyékában – HATÁRTALAN”. Mit lehet tenni? Erre a következő kérdésre adott válasz a megfelelő.

Mit jelent a SEEAÉ?

Válasz:

- „Ez egy rövidítés!”
- „SEGÍTSÜK EGYMÁST AMÍG ÉLÜNK!”

A vizsgadolgozatokban feltett kérdésekre adott válaszok alapján megvizsgáltuk, hogy a megfogalmazott két hipotézist az eredmények milyen mértékben igazolták.

1. **A számvitel tökéletes elsajátításához nem szükséges alaposabb tanulás, mint a többi tantárgy esetében.**

A hallgatói válaszokra támaszkodva megállapítottuk, hogy előzetes feltételezéseinkkel ellentétben a számvitel tökéletes elsajátításához alaposabb tanulás szükséges, mint általában a többi tantárgy esetében.

2. A Kaposvári Egyetem diákjainak fantáziája – főleg a nem tudás árnyékában – HATÁRTALAN.

Az évek során szerzett gyakorlati tapasztalat és a számviteli vizsgák során összegyűjtött információk alapján igazolást nyert, hogy a Kaposvári Egyetem diákjai határtalan fantáziával rendelkeznek.

Összefoglalás

Aki nevetni tudott a válaszokon, ő feltehetően a számvitelnek nem csak a dallamát érti. Aki felháborodott – tudomány, vagy áltudomány – lazítson, néha kell egy kis pihenés! És hogy ki kacag, vagy ki sír a történeteken, azt majd a számvitel jövője fogja eldönteni. Legtöbb diák, aki a számvitelt kényszerből tanulja, csak arra fog emlékezni: Tartozik – Követel

Erősítse meg számvitel iránti hitünket Goethe bölcs gondolata:

„A számvitel az emberi szellem legcsodálatosabb találmánya.” (Goethe)

Források

Baricz R. – Róth J. (2006): *Könyvviteltan*. Budapest, Aula Kiadó.

Ford, H. (2013): *My Life & Work – An Autobiography of Henry Ford*, CreateSpace Independent Publishing Platform.

Ligeti S. – Sulyok-Pap M. (2006): *Banküzemtan*, Budapest, Pénzügyi Tanácsadó és Szolgáltató.

Stiglitz, J. E. (2000): *A kormányzati szektor gazdaságtana*. Budapest, KJK–Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft..

2000. évi C. törvény a számvitelről.